

Komentarji

Ali manj nabrušeni

Poljska, krepka bunka in
starija la bella, starijaka, par-
tisan, sta bili sprva
normalno zaljubljeni druga v
druga. Brez Francije ni bilo
in brez Poljske ni bilo
paktov. Danes? Oh,
prej je, prej! — Polj-
ska zdaj ljubimka s "ti-
nim" Adolfom in Francija,
razstirana in moralna —
iz same jeze
poljbe Stalinu.

Kaj mislite, kaj se bo skuhalo
v nove ljubezni?

du Pont, ameriški mu-
baron, je rekel pred se-
preiskovalnim odsekom,
da njegova družba rešila A-
da ni danes nemška ko-

na nekem učenjaskem zboru v
so se učenjaki dve uri
vprašanju, če živali

učenjaki so res učenjaki.
ne čitajo časopisov? Ni-
če ališiš o čistokrvnih
živalih?

Berlina poročajo, da je v
občinskem zvevjanja-
medved, ki je celih o-
mirno in zadovoljno ži-
družico medvedko v eni
Kakor poročajo, je med-
zabel kazati znake blazno-
so naciji instalirali v bli-
kletke radijski zvoč-
večerom je tuhla
propaganda medvedu
Medved je postal ner-
Višek je pa prišel pred
"volitvami" na Nem-
ko je Hitler grmel dve u-
radio. Takrat je stari med-
in raztrgal svojo zve-
družico medvedko. Nazicem
maljiva bolezen ...

dominancijska zmaga Uptona
družja je nekaj edinstvenega
časih. Na vsak način bi jo
komemorirati. "Newdeal-
vlada bi morala dostojno
ljudem v spomin ta do-
nik, ki nima primere v zgo-
Združenih držav.

tajni Farley bi mo-
komemorativno poš-
zmago v proslavo te zgo-
zmag.

je Cankar? — Če bi
kerikali, ki bi danes radi
mrtvega Cankarja s
bi postavili njegovo so-
Baragove, prečitali vse
kar so o njem napisali nji-
brati v stari domovini za
ko je Cankar še živel in
bi jih morda obilila rdečica.

je že dokazala, da
parnik Morro Castle ni
Bil je plavajoča truga.

"kralj" pobegnil v
Turčijo

17. sept.—Ivan Mi-
"kralj Macedonije" ozi-
voda macedonske nacio-
organizacije Imro, ka-
danesnja bolgarska dik-
razbila, je pribežal s svo-
v Turčijo. Turška poli-
je zaprla, toda po 24 u-
je bil izpuščen. Kaj bo tu
le ni znano.

plavalci oboženi sleparij
Mass. — Dva držav-
atorja in dva poslanca v
niti zbornici so bili
dni oboženi pred fede-
veleporoto, da so goljufali
v zvezi z administracijo
dela ali CWA.

137 OSEB ŽRTVO- VANIH NA MORJU VSLED PROFITA

Pravočasen klic na pomoč bi bil
lahko rešil potnike na zgore-
lem parniku Morro Castle

New York. — (FP) — Kapi-
tan Warms in oficirji na ladji
Morro Castle so pustili, da je v
ognju poginilo 137 oseb zgolj
radi tega, da obvarjejo svoje
službe in družbo pred večjimi
denarnimi izgubami.

Tega mnenja so veči mor-
narji in to pokazuje tudi pre-
iskava te pomorske tragedije,
pri kateri se ni gledalo na var-
nost potnikov, marveč so odgo-
vorni funkcionarji imeli pred
očmi le družbine izgube in svo-
je službe. In v domnevi, da ob-
varje družbine profite — in
svojo službo — je kapitan
Warms odlašal toliko časa s kli-
cem na pomoč (SOS), da je bilo
prepozno.

Kapitanu Warsmu je bilo
znano, da se ladje ne odzovejo
klicem SOS radi "tradicij mor-
ja", ampak radi tega, ker so
plačane za zamujeni čas in za
pomoč od tistega, ki jih pozove
na pomoč. "Tradicija" je pa,
da kapitan navadno izgube
službe, če napravijo družbi
stroške s klicem na pomoč. Ra-
di tega navadno tudi odlašajo
do zadnjega trenutka, predno
oddajo klic SOS.

In kapitan Warms je predolgo
odlašal s klicem na pomoč. Ne
samo to: tudi ni poskrbel, da bi
bili pasazirji obveščeni takoj,
ko je bil odkrit ogenj na parni-
ku. Priče so sploh izpovedale,
da ni bilo nobenega požarnega
alarma. Kapitan je najbrž mi-
slil, da bo dobil požar pod kon-
trollo, ne da bi razburjal potni-
ke in s tem obvaroval družbo in
parnik pred izgubo prestiža —
pred izgubo profita.

Drugo, kar je značilno pri
tem, je tudi to, da je Ward li-
nija, lastnik parnika Morro
Castle, poskrbela, da so kapi-
tan in drugi odgovorni oficirji
tako po izkrcanju prišli "na
varno" — v roke družbinih od-
vetnikov, ki so jih vezbali, kako
naj govore pred vladnimi pre-
iskovalci. In kapitan ter glav-
ni operator brezličnega brzjo-
va sta takoj izpovedala, da je
bil po njunem mnenju požar
podtaknjen — po komunistih ali
radikalcih!

Družba namreč stoji pred
tožbami v znesku milijona do-
larjev za odškodnino za zgore-
limi žrtvami. Če bi se ji pose-
čilo dokazati, da je za katastro-
fo odgovoren kak zločinec, bi
imela veliko lažje stališče v zve-
zi s temi tožbami. Vsled tega
je bil dvignjen vik, da so za
požar odgovorni — boljše viki!
Ta poteza se ji ni obnesla.

Kapitan Warms in njegov
glavni radiooperator tudi nista
mogla diskreditirati pomožnega
radiooperatorja Alagna, ki je
bil prikazan kot prekucuh, ki je
ščeval na stavko. Izkazalo se
je pa, da je bil Alagna med
najhrabřejšimi na gorečem par-
niku in je končno izvil iz Warm-
sa dovoljenje za oddajo klica
na pomoč.

Da je v tej katastrofi šlo
predvsem za profit, pokazuje
incident, ko se je kapitan
Warms prerekal s poveljnikom
neke na pomoč dole ladje. Sled-
nji je Warsmu ponudil, da za-
vleče goreči parnik na obalo
"brezplačno". Slednje je Warsm
omelil svojim rešenim koleg-
om: "Pomislite, ta človek je re-
kel, da to ne bo stalo nič." No-
benega dvoma ne more biti, da
je prišlo do katastrofe, ker je
kapitan skušal družbi prihrani-
ti denarne izgube. Če bi bil
gledal zavarnost potnikov, bi
se bil lahko izognil izgubi 137
človeških življenj.

Sovjeti sprejeli po- vabilo za vstop v Ligo narodov

Rusija bo formalno sprejeta v
sredo. Zagotovljen ji je tudi
stalni sedež v koncilu

Ženeva, 17. sept. — Sovjetska
unija je v soboto formalno spre-
jela povabilo za vstop v Ligo na-
rodov. Povabilo je bilo podpisano
od kakih 30 držav in telegra-
firano v Moskvo, nakar je so-
vjetska vlada takoj odgovorila,
da ga sprejme. Končno glasova-
nje v skupščini o sprejetju Ru-
sije se vrši najbrž v sredo. So-
vjetom je zagotovljen tudi per-
manentni sedež v koncilu ali sve-
tu Lige narodov. Permanentni
sedeži v koncilu so rezervirani le
za "izvoljene velesile" in danes
— odkar sta Japonska in Nem-
čija izstopili — imajo te sedeže le
tri države: Anglija, Francija in
Italija.

Vse države kontinentalne Ev-
rope so podpisale povabilo, iz-
vzemši Švice, Belgije, Holandije,
Portugalske in Luksemburške.
Irska, ki ima samostojni glas v
okviru Velike Britanije, tudi ni
podpisala. Pri glasovanju za stal-
ni sedež v koncilu za Rusijo so
se Argentinijska, Portugalska in
Panama vzdržale glasovanja.

Sovjeti so sprejeli povabilo v
Ligo s pogojem, da se ne bodo
podvrli razsodišču glede afer,
ki izvirajo iz prejšnjih konflik-
tov; sovjeti stopijo v Ligo s po-
gojem, da bodo sodelovali za sve-
tovni mir.

Dr. Edvard Beneš, čehoslova-
ški zunanji minister in predsed-
nik sveta Lige narodov, je izjavil,
da Rusija stopa v Ligo kot
narod in ne kot boljše viki re-
žim. S tega stališča jo Liga po-
zdravlja kot enakovredno članico
z enakovrednim prestizijem.

Nekateri klerikalni delegatje,
zlasti Irci in Argentinci, so za-
htevali, da se Sovjetska unija
sprejme v Ligo le pod pogojem,
če zajamči versko svobodo dru-
gorodcem v Rusiji, toda druge
delegacije so to zahtevo potla-
čile.

Avstrija pred novo med- fašistično revolucijo

Habsburška familija se vrne v
Avstrijo?

Belgrad, 17. sept. — Jugoslo-
vanski tisk poroča, da avstrijsko
vlado ograža puč hajmverskih
fašistov. Hajmverske čete se
koncentrirajo na Koroškem v
okolici Celovca. Vladne fašistične
čete, Dollfussova katoliška
organizacija "Sturmscharen", so
v neprestanem konfliktu s hajm-
verovci.

Dunaj, 17. sept. — Mesto Ei-
senstadt na Burškem (provinca
Burgenland ob ogrski meji) je
izvolilo "kronprinca" Otona za
svojega častnega meščana. Mest-
ni uradniki so slovesno izjavili,
da vsa burška provinca želi, da
se "avstrijski cesar Oton" vrne
na svoj prestol.

Bruselj, 17. sept. — Tu poro-
čajo, da se bivša avstrijska ce-
sarica Cita s svojim sinom,
"kronprincem" Otonom in osta-
limi otroci vred kmalu vrne v
Avstrijo. Habsburžani se vrnejo
kot privatni državljani z dovo-
ljenjem avstrijske vlade.

Ameriški časnikarski magnat
Hearst obiskal Hitlerja

Berlin, 17. sept. — William R.
Hearst, ameriški časnikarski
magnat, ki se zdravi v toplicah
v Neuheimu, je včeraj obiskal
diktatorja Hitlerja in se prija-
teljsko razgovarjal z njim. Kaj
sta govorila, ni znano.

Fitzpatrick še vedno predsednik
čikaške federacije

Chicago. — John Fitzpatrick,
predsednik Čikaške delavske fe-
deracije že 29 let, je bil zadnje
nedeljo izvoljen tudi za nadalj-
nje, trideseto leto. Izvoljeni so
bili tudi ostali stari odborniki.

'LETEČI SKADRI' ŠIRIJO TEKSTIL- NO STAVKO

Nova stavkovna metoda se ime-
nitno obnesla. — Jug je po-
kazal veliko bojevitost

Washington. — (FP) — Od
Maina do Georgije, po vsem at-
lantskem obrežju in segajoč da-
leč v zaledje se razprostira stav-
kovna fronta tekstilnih delav-
cev, ki so s svojo bojevitostjo
navdušili vse delavsko gibanje
in presenetili sovražnika.

V tej stavki igrajo najvažnej-
šo vlogo takozvani "leteči ška-
dri", ki širijo stavko v vseh sek-
torjih in še vedno "pulijo" de-
lavce (skebe) iz tovarn. "Lete-
čih škadrov" so se najprvo po-
služili stavkarji na jugu, kjer
so kopirali to metodo od rudar-
jev, ki so v Alabami zadnje po-
mlad uspešno podjarmili nase-
lino za naselbino.

Te metode so se spontano po-
služili tudi tekstilni stavkarji v
obema Karolinama, Georgiji in
v drugih državah. Do dva tisoč
se jih je naložilo na truke in
avte, s katerimi so drveli od me-
sta do mesta in "puli" delavce
iz tovarn. Tudi policija in voja-
štvo jih ni moglo zaustaviti, ker
so udarili zdaj v tem kraju in zo-
pet v drugem. Brez vsakega vež-
banja so se ti "leteči škadri",
oziroma stavkarji izkazali za iz-
borne stratege.

S klicem: "Na stavko!" in s
parolo: "Stavka se nadaljuje"
se bje eden največjih, najvaž-
nejših in obenem najzanimivej-
ših bojev v delavski zgodovini
Amerike. Nad pol milijona tek-
stilnih, svilnih, rajonskih in no-
gavičarskih delavcev je na stav-
ki. Stavka ni stoodstotna, vendar
je pa uspešno paralizirala tek-
stilno industrijo, kjer je v vseh
branzah uposlenih okrog 800-
000 delavcev.

Središče svilne industrije, Pa-
terson, N. J., je stoodstotno pa-
ralizirano. V vseh sektorjih po-
čiva tudi stotine predilnic in
bombažnih tovarn. Virginija se
je izkazala za najtrši oreh. V
tej državi stavka ni tako efek-
tivna kakor na primer v Karoli-
nama in Georgiji na jugu in v
vzhodnih ter novoangleških dr-
žavah.

Veliko presenečenje nudi po-
sebno jug — tisti jug, o kate-
rem so tovarnari sanjali, da so
varni pred unijo in stavkami.
Prav vsled "pohlevnega", "lojal-
nega" in "stoprocentnega" de-
lavstva so pred leti selili tovarne
na jug. Zdaj je pa to "pohlevno"
delavstvo vstalo in se izkorišče-
valcem postavilo po robu!

Najbolj krvave boje imajo
stavkarji v državi Rhode Is-
land, kjer je proporcija več mi-
lijonarjev kakor v kateri drugi
državi. Gospodarji te države so
Du Pont, ki slove kot municij-
ski kralji, ampak so globoko za-
interesirani tudi v druge indu-
strije, med njimi v tekstilno.

Do zdaj ima prvenstvo v bru-
talnem zatiranju državna oblast
Rhode Islanda, kjer je bil neki
19-letni stavkar ubit, mnogo de-
lavcev pa ranjenih. Več ranjen-
cev se bori s smrtjo. Značilno je
tudi to, da je celo Roosevelt
pripravljen poslati federalno vo-
jaštvo nad stavkarje, kakor je
zagotovil guvernija Greena. To
bi moralo odpreti oči tudi nje-
govim oboževalcem med organi-
ziranim delavstvom, predvsem
med voditelji.

Governor Green je ukazal po-
loviti vse komuniste v Rhode
Islandu, češ, da so ti odgovorni
za izgredo. Namen te akcije je
seveda drugačen: da se stavko
ovije v plašč komunizma, kar je
stara navada vseh torijev. Med
stavkarji je veliko ogorčenje nad
rabo vojaštva v skebske name-
ne.

In kar se vojaštva tiče, je bolj
in bolj razvidno, da se ga bodo
v večji meri poslužili tudi to-

Tekstilni magnatje začeli novo krvavo ofenzivo

Poskušali bodo odpreti tovarne in zlomiti stavko z držav-
nimi vojaškimi četami. Veliko vojaško gibanje v
Georgiji in obema Karolinama. Tekstilni delavci ape-
lirajo na mase delavcev v sorodnih industrijah za
pomoč

Washington, D. C., 17. sept.
— Zadnji teden je bila država
Rhode Island pozorišče krvavih
bojev v veliki tekstilni stavki, ta
teden pa bodo nemara tri države
na jugu. Tekstilne družbe v
Georgiji in Južni ter Severni Ka-
rolini so danes začele z veliko-
potezno ofenzivo, da s silo odpro
tekstilne tovarne, ki so jih za-
prli stavkarji. Družbe se zana-
šajo na oboroženo silo državne
milice, katero reakcionarni dr-
žavni oblastniki mobilizirajo z
namenom, da zaščitijo "naravno
pravico do dela vsem onim, ki
hočejo delati."

Governor države Georgije je
mobiliziral 3000 miličnikov; v
Karolinama že obstoji obsedno
stanje in odnotne miličarske čete
so bile ta teden pojačane z
2000 vojakov. Milica je prejela ve-
liko zalogo bomb za soljenje in
bljuvanje, kar znači, da se bodo
sirova nasilja v Rhode Islandu
ponovila na jugu.

Na drugi strani voditelji ve-
like stavke ne drže križem rok.
Njihova najboljša obramba je,
da se stavka neprestano širi. U-
nije v sorodnih industrijah so
prejele apel za simpatiško stavko.
Tovarne rajona in preprog iz
bombaževine so zdaj na vrsti;
čez 100,000 delavcev je uposle-
nih samo v tovarnah za pre-
proge.

Vodja stavke Gorman je na-
znanil v nedeljo, da na stotine
nadaljnjih tovarn zapre vrata
na jugu in severu v ponedeljek.
Vse tovarne, ki pa so že zaprte,
ostanejo zaprte, naj pride kar
hoče!

Gormanovo zahtevo, da mora
general Johnson, upravitelj N-
RA, podati ostavko zaradi ne-
posobnosti, so osvojili tudi drugi
delavski voditelji in danes ta
zahteva odmeva po vsem vzho-
du. Delavske unije v Philadel-
phiji, 35 po številu, so v nedeljo
sprejele resolucijo, v kateri ži-
gosajo Johnsona zaradi njegovega
napada na tekstilno stavko in
zahtevajo, da Johnson resignira.

Konvencija tiskarske unije je
poslala protest Rooseveltu
proti rabi vojaštva v tekstil-
ni stavki. — Stara garda se
zatekla k rdečemu strašilu

Chicago. — (FP) — Mogočna
tiskarska unija, ki ima konven-
cijo v Chicagu, je izrekla soli-
darnost s tekstilnimi stavkarji
in poslala protest predsedniku
Rooseveltu proti rabi vojaštva
v tekstilni stavki. Protest se
glasi ne le proti rabi federalne-
ga vojaštva v stavki, nego je
naperjen tudi proti državni mi-
liciji in državnim oblastem v Rhode
Islandu in drugje.

Narodna garda, ki je bila v
Rhode Islandu, Mainu, obeh Ka-
rolinah in Georgiji poslana proti
tekstilnim stavkarjem, je oboro-
žena z zveznim orožjem. Gover-
ner Maina, Rooseveltov demo-
krat Brann, je poslal državno
milico nad stavkarje kakor hitro
je doznal, da je bil ponovno iz-
voljen.

Konvencija tiskarske unije je
drugače konservativna. Stara
garda se je večkrat zatekla k
rdečemu strašilu, da je porasila
resolucije in predloge, katerih
ni marala.

En tak slučaj je bil predlog
levokrajcev, naj imajo v bodoče
krajevne unije pravico iti na
simpatično stavko in sploh polno
moč napovedati stavko, ne da bi
bile odvisne od mednarodne ek-
sekutive. Zagovorniki so argu-
mentirali, da se čisto prigradi, ko
tiskarji delajo, medtem ko druge
tiskarske stroke stavkajo.

Kritizirali so tudi tiskarje v
San Franciscu, ki so v teku ge-
neralne stavke delali in tiskali
laži in hujskajoče gradivo proti
ostalim delavcem, ki so bili na
stavki.

Predsednik unije in starogard-
ist Howard je zagovornike te
resolucije nazval za komuniste
in resolucijo za "komunistični iz-
rodek". Bila je poražena in bo
tudi v bodoče moral glavni od-
bor sankcionirati vsako stavko,
predno bo smela biti napovedana.

Druga pozicija, ki je bila o-
grnjena v plašč komunizma, je
bilo vprašanje skrajšanja delov-
nika na 30 ur na teden po štiri
dni, kar naj bi izvedle krajevne
unije v vsakem distriktu z refe-
rendumom. Konvencija je spre-
jela administracijski predlog za
maksimalni 40-urni tednik po
pet dni.

Ruska "babuška" umrla

Praga, 17. sept. — Katarina
Breškova, "babuška" ali sta-
ra mati ruske revolucije, je u-
mrla zadnje dni v starosti 90
let. Dasi je bila plemenitega sta-
nu, se je že v mladosti odrekla
karjeri in bogastvu in se pri-
družila borbi proti carizmu. Bila
je neštokrat zaprta in pre-
gnana, ko pa je prišla revolucija
leta 1917, so jo tudi boljše viki
pregnali, ker ni odobrvala nji-
hove taktike. Naselila se je v Če-
hoslovakiji, kjer je preživela
svoja zadnja leta. "Babuška" je
bila dvakrat v Ameriki.

varnarji v drugih državah v po-
skusu za zdrobitev stavke. Tek-
stilni baroni so oborožili na tiso-
če profesionalnih pretepačev in
stavkolomcev ter jih postavili za
deputije. Kot v vsaki stavki, se
je vlada v tem gigantskem boju
pokazala, da je dekle kapitali-
stičnega razreda, in to ne glede
če jo tvorijo "new dealerji" ali
pa Hooverjevi toriji.

Washington, D. C., 17. sept.

— Zadnji teden je bila država
Rhode Island pozorišče krvavih
bojev v veliki tekstilni stavki, ta
teden pa bodo nemara tri države
na jugu. Tekstilne družbe v
Georgiji in Južni ter Severni Ka-
rolini so danes začele z veliko-
potezno ofenzivo, da s silo odpro
tekstilne tovarne, ki so jih za-
prli stavkarji. Družbe se zana-
šajo na oboroženo silo državne
milice, katero reakcionarni dr-
žavni oblastniki mobilizirajo z
namenom, da zaščitijo "naravno
pravico do dela vsem onim, ki
hočejo delati."

Governor države Georgije je
mobiliziral 3000 miličnikov; v
Karolinama že obstoji obsedno
stanje in odnotne miličarske čete
so bile ta teden pojačane z
2000 vojakov. Milica je prejela ve-
liko zalogo bomb za soljenje in
bljuvanje, kar znači, da se bodo
sirova nasilja v Rhode Islandu
ponovila na jugu.

Na drugi strani voditelji ve-
like stavke ne drže križem rok.
Njihova najboljša obramba je,
da se stavka neprestano širi. U-
nije v sorodnih industrijah so
prejele apel za simpatiško stavko.
Tovarne rajona in preprog iz
bombaževine so zdaj na vrsti;
čez 100,000 delavcev je uposle-
nih samo v tovarnah za pre-
proge.

Vodja stavke Gorman je na-
znanil v nedeljo, da na stotine
nadaljnjih tovarn zapre vrata
na jugu in severu v ponedeljek.
Vse tovarne, ki pa so že zaprte,
ostanejo zaprte, naj pride kar
hoče!

Gormanovo zahtevo, da mora
general Johnson, upravitelj N-
RA, podati ostavko zaradi ne-
posobnosti, so osvojili tudi drugi
delavski voditelji in danes ta
zahteva odmeva po vsem vzho-
du. Delavske unije v Philadel-
phiji, 35 po številu, so v nedeljo
sprejele resolucijo, v kateri ži-
gosajo Johnsona zaradi njegovega
napada na tekstilno stavko in
zahtevajo, da Johnson resignira.

Aktivnost v oblačilni industriji
popravila siliko

New York. — Če bi ne bilo
radi večje sezonske aktivnosti v
oblačilni industriji, ki je med
15. julijem in 15. avgustom pri-
pomogla, da se je zaposlenost v
industrijah države New York
izboljšala za sedem desetink od-
stotka, mezna izplačila pa zvi-
šala 1.7%, bi bila slika o brez-
poselnosti še veliko slabša kot
je. Tega mnenja je državni in-
dustrijski komisar Elmer F.
Andrews.

Uposlenost v New Yorku je
6.8% večja ko pred enim letom,
mezna izplačila pa so narasla
za 11.2%. Za slednje je v večji
meri odgovorno organizira-
nje delavcev, ki so izvojevali
višje plače.

NRA zavrnila državno komisijo

Philadelphia. — NRA je odre-
dila, da newyorška državna ko-
misija za kontrolo mlekarске in-
dustrije ni imela pravice vzeti
dovoljenja neki zadrugi far-
marski organizaciji, ki ima trg
izven države New York — v Phi-
ladelphiji.

Njen dekret se glasi, da nobe-
na organizacija ne potrebuje dr-
žavnega dovoljenja za poslova-
nje v meddržavni trgovini, nar-
kar je zadruga zopet obnovila
svoje poslovanje.

Njen ravnatelj Lynn Maynard
je rekel, dokler državni Milk
Control Board ne bo prisilil ve-
likih mlekarških družb, da se dr-
že cen, toliko časa mora imeti
tudi zadruga pravico konkurira-
ti z nižjimi cenami.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drlake (aven Cl-
ema) in Kanada \$4.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveo
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za in-
ternetno \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year,
Chicago and Cleveo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rekopisi se ne
vratajo.
Advertising rates on agreement.—Manu-
script will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2837-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois.

Datum v oglepajo na primer (August 31,
1934), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potekla
narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Novi grobovi v starem kraju
Gowanda, N. Y. — Frances
Ježek, članica društva št. 325
SNPJ, je prejela žalostno vest,
da je v Narinu pri St. Petru
na Notranjskem umrla njena
mati Franciška Smrdelj, ki je
bolehalo dve leti in pol. V Go-
wandu zapuša štiri hčere, v
Clevelandu sina in v Argentini
hčer, v starem kraju pa moža,
dva sinova in dve hčeri.

Cleveland. — Mary Mahnič
je prejela žalostno vest, da je
29. avgusta v Sežani pri Trstu
umrla njena mati Margareta
Čuk v starosti 65 let. Tu zapu-
šča hčer, v Južni Ameriki
dva sinova in hčer, v starem
kraju pa moža in hčer. — Mrs.
Karl Mramor je prejela žalost-
no vest, da je v Borovnici umrl
njen brat Anton Lebez, star 49
let.

Poroka

Plainfield, N. J. — Tu sta se
poročila Andrej J. Ferenčak,
arhitekt po poklicu, z Jeanette
Cvetkovič, hčerjo rojaka Johna
Cvetkoviča. Obilo sreče!

Nov grob v Južni Ameriki

Buenos Aires, Arg. — Tu je
umrl Feliks Sterle, star 26 let
in doma iz Počickrke pri Rake-
ku. V Argentini je bil pet
let. Pokopala ga je sladkorna
bolezen. Tu zapuša brata, v
stari domovini pa starše in o-
stale brate ter sestre.

Obiski razstave

Chicago. — Čikaško razstavo
in urad SNPJ so obiskali:
Frank Drnas, Mary Drnas,
Ana Koren, Frank Kronošek,
in Helena Kronošek, vsi iz In-
dianapolis, ki so obiskali prijate-
lje tudi v Sheboyganu, Wis.

Vladni odbor odredil vo-
litve v Kohlerjevi tovarni

Volitve imajo odločiti, katera u-
nija bo predstavljala delavce

Washington, D. C. — Fede-
ralni delavski odbor je odredil
v soboto, da se imajo vršiti de-
lavske volitve v Kohlerjevi to-
varni v Kohlerju, Wis., katera
še vedno počiva vsled stavke.
Volitve naj odločijo, če bo unija
v Sheboyganu, ki je podruž-
nica Ameriške delavske federa-
cije, predstavljala delavce pri
kolektivnem pogajanju v smislu
zakona NIRA, ali bo to funkcijo
vršila kompanjska unija, ki se
imenuje "Kohler Workers' As-
sociation".

Vsi delavci v Kohlerjevi to-
varni, ki so bili uposleni dne 7.
septembra 1933, so upravičeni
do glasovanja. Družba ima pet
dni časa, da sprejme odlok vlad-
nega odbora; ako ne sprejme,
bodo storjeni "drugi koraki", da
se ta odlok izvede.

Delavec lahko toži za "new-
dealsko" plačo

New York. — Tukajšnji sod-
nik J. S. Strahl je odločil, da
vsak delavec lahko toži deloda-
jalca za doplačanje mezde, če
njegova plača znaša manj kot
je določena v pravilnikih ali pa
v predsednikovem "uposloval-
nem" dogovoru.

Sodnik Strahl je odklonil
predlog odvetnika nekoga de-
lodajalca za zavrženje tožbe ne-
kega delavca, ki skuša sodniško
iztirjati preostanek mezde,
ker je prejel manj kot mini-
malno plačo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Vseslovanski koncert
v Chicagu

Chicago, Ill. — Zadnji teden
smo podali nekaj splošnih in-
formacij o prvem vseslovans-
kem koncertu, ki se bo vršil v
Chicago Civic Opera Hall
(North Wacker Drive at West
Madison Street) v nedeljo 19.
decembra 1934 zvečer, ko bodo
med drugimi slovanskimi zbdri
nastopili tudi slovenski iz Chi-
caga, zase in skupno z ostalimi.

Nebotičnik, ki se v njem na-
haja omenjena dvorana, je bil
zgrajen pred petimi leti; glav-
no poslopje ima 22 nadstropij,
stolp pa 45; vse skupaj je stalo
20 milijonov. Prva operna
predstava se je vršila tu 4. no-
vembra 1929 (Aida). V operni
dvorani je 3,472 udobnih sede-
žev, ki so razpostavljeni tako,
da je tudi iz najvišjega in naj-
cenejšega mogoče videti in sli-
šati vse kar se godi na velikan-
skem odru.

Vstopnice za vseslovanski
koncert so na razpolago že zdaj.
Cene so naslednje: pritličje
(main floor) po \$2 in \$1.50,
prvi balkon po \$1.50 in \$1, dru-
gi balkon po 75c in 50c. Prej-
ko se kdo priglasi, boljše izbe-
ro bo imel. Za Slovence ima
evroly vstopnic na skrbi miss
Evelyn Fabian, 1932 W. Cer-
mak Rd.

Cene za oglase v programni
in spominski knjigi so: cela
stran \$30, pol strani \$15, četrt
strani \$7.50, osminka \$5, šest-
najstinka \$2.50. Odgovornost
za ureditev slovenskega dela te
knjige nosi Jacob Tisol, 10209
Wentworth Ave.

Sedaj lahko dobite po dva ali
več sedežev skupaj, kjerkoli si
jih izberete; kasneje izbere ne
bo več.

Za publikacijski odsek:

Ivan Račič.

Ustanovitev kluba brezposelnih

Cleveland, O. — Bilo je že po-
ročano o sklicanju sestanka za
organiziranje brezposelnih. V
petek, 7. sept., ob 2. popoldne,
je bila klubova dvorana nabito
polna in bili smo primorani iz-
seliti se v večjo spodnjo dvorano
SND. Sestanka se je udele-
žilo nad dvesto oseb. V kljub
brezposelnih je prvi dan pri-
stopilo osemdeset oseb. Ime
organizacije je "Workers Com-
mittee on Unemployment." To
ime imajo slične skupine tudi
v več drugih mestih. Izvolilo
se je odsek za sestavo platfor-
me in upravni odbor. Za pred-
sednika organizacije je bil iz-
voljen L. Zorko, za tajnika pa
Louis Jartz. Volitve drugih
odborov se bodo vršile na pri-
hodnji seji, ki se bo vršila v
torek, 2. oktobra, ob 2. popold-
ne v SND na St. Clair ave.
Posle pritožbinskega odseka vr-
ši do prihodnje seje upravni
odbor.

Z akcijo, ki jo je podzvela
Jug. sekcija za brezposelno za-
varovanje, da se organizira
brezposelne v njih lastni orga-
nizaciji, so bili člani zelo zado-
voljni in so se obvezali delovati
tako, da bo ob koncu leta orga-
nizacija štela najmanj tisoč
članov.

Vsi se moramo zavedati, da
posamezno ne štejemo nič. Šte-
vilno organizirani smo močni
in nasprotniki nas bodo morali
upoštevati.

Organizacija "Workers Com-
mittee on Unemployment" ima
obširen program, ki se tiče ko-
risti brezposelnih kakor tudi
uposlenih. Zato tudi vabimo
vse brezposelne in tudi tiste, ki
delajo, da se nam pridružijo.
Članarina je 5c na mesec; kdor
niti 5c ne zmore, ne bo radi te-
ga izključen iz organizacije.
Pridite na prihodnjo sejo 2. ok-
tobra ob 2. popoldne in post-
nite član ali članica te organi-
zacije.

Na vodstva Slov. domov ape-
liramo, naj nudijo odboru sode-
lovanje, ko se bo začelo ustanav-
ljati klube po okrožjih, in da ne
zahtevajo regularne najemnine.
Dajte brezposelnim priložnost,
da si stole sami postavijo in po
končani seji tudi dvorano počistijo.
Luči ne potrebujejo, ker lahko
zbirujejo podnevi. Za drugo
počakajte, če se bo dalo na kak-
šen način napraviti kaj v korist
blagajni. Člani ne bodo poza-
bili dobrodušnosti in bodo prej-

ali slej na en ali na drugi na-
čin uslugo povrnili, kajti kolo
časa se nikdar ne ustavi.

Vsi, ki ste na zadnji seji pri-
stopili, pridno agitirajte za po-
jačanje organizacije. Če ima
kateri član kakšno nepriliko s
relifno organizacijo, naj pred-
loži pritožbo upravnemu odb-
oru te organizacije, katere urad-
je v SND na St. Clair ave., sta-
ro poslopje.

Louis Zorko, predsednik.

Poročilo z obiska

Library, Pa. — Glede dela se
ne morem posebno pohvaliti,
daasi premožovniki obratujejo
nekoliko bolje nego poleti, vse-
eno pa je še veliko ljudi brez
dela. Nekateri imajo delo, dru-
gi pa morajo čakati, da jih kdo
pokliče.

Pred kratkim sem obiskala
naselbino Gowanda, N. Y. in
se ustavila pri družini Dekleva.
Gowanda je malo mestce, a zelo
prijazno. V bližini sta us-
snjarna in tovarna kleja, v ka-
terih je uposlenih precej del-
avcev. V tovarni kleja delajo
tudi ženske in mlada dekleta in
si tako služijo kruh. Delo je
bolje razdeljeno nego pri nas v
Library, kajti delajo skoro vsi,
daasi ne poln čas. Nekateri so
doma eden ali dva dni v tednu,
drugi delajo štiri tedne skupaj,
potem pa en teden počivajo.
Opazila sem, da delo ni presla-
bo razdeljeno, ker dajo vsake-
mu nekoliko zaslužka.

V bližini teh tovarn je pre-
cejšnje število slovenskin dru-
žin, ki lastujejo svoje hiše v ja-
ko prijaznem kraju, na Beach
st. in Broadway. Tu imajo tu-
di svojo dvorano, kjer se vrše
društvene seje. Ako se ne mo-
tim, imajo petero podpornih
društev, med temi angleško po-
slujoče.

Zadnji dan mojega obiska me
je mr. Dekleva peljal na pro-
stor, kjer grade državno bol-
nišnico, jako lepo poslopje, ki
pa še ni dogotovljeno. V njem
bodo imeli zavetje stare in sla-
boumne osebe in povedati so
mi, da bo poslopje stalo nad
milijon dolarjev.

Dolžnost me veže, da se za-
hvalim za iznenadenje, ki so mi
ga napravili pred odhodom do-
mov. V resnici sem bila ginje-
na od veselja, ko sem se vrnila
v hišo družine Dekleva, kjer so
imeli zame pripravljene razne
stvari. Nikdar ne bom pozabila
gostoljubnosti, ki ste mi jo
izkazali. Lepa hvala vsem za
gostoljubnost in spremljanje
do postaje.

Jennie Ambrozich.

Vabilo na predavanje

Cleveland, O. — Blizajo se je-
senski dnevi, daljše noči, volit-
ve in v zvezi z volitvami tudi
več delavskih aktivnosti na po-
litičnem polju. Predno bomo pa
začeli boj to jesen na političnem
polju, bomo imeli še en poučni
večer. V torek, 25. sept., ob 8.
zvečer bo v Amalgamated Hal-
li, 2064 E. 4th st., govoril Paul
Hansen, voditelj delavske izo-
brabze in zadrugnega gibanja
na Danskem. Predmet njego-
vega govora bo: "Delavske kri-
ze v Evropi in Ameriki." Paul
Hansen je prvovrsten govornik
in izvrstno obvladuje anglešči-
no, v kateri bo tudi govoril.

Apeliram na zavedno delav-
stvo, posebno pa še na zadrug-
garje, da se udeležijo omenje-

nega predavanja. Socialistična
stranka ga je povabila v Ame-
riko, da tu ustvari več smisla
za zadrugno gibanje. Torej je
na mestu, da ga pridejo tudi
zadrugarji poslušati in se iz
njegovega izvajanja pouče, ka-
kovo je močno dansko zadrugno
gibanje preprečilo masno brez-
poselnost. Znano je, da na
Danskem nista več kot dva od-
stotka delavcev brez dela.

Zavedni delavci in zadrugar-
ji, pridite! Vstopnice se dobijo
pri podpisaneu in pri Fran-
ku Barbiču v Collinwoodu.

Louis Zorko.

Nekaj nasvetov delavcem

Colorado Springs, Colo. — Pravi-
ljice o Antikristu in kralju Ma-
tjažu, katere smo slišali v mla-
dosti, se bodo uresničile prej
ali slej. Zbudil se bo iz svojega
spanja in spreobrnil ves svet.
Ubog delavec, ali veš, kdo je
tisti Matjaž? Ti sam si tisti
Matjaž; zato ne veruj v staro-
davne čudeže in svojim izkori-
ševalcem. Antikrist bo prišel v
človeški koži in se pomešal med
ljudi. Med nami je že dolgo
in dela noč in dan s svojim ka-
pitalom. Delavca drži v veri, po-
nižnosti in v strahu, ker dobro
ve, da bi bila njegova usoda za-
ključena, ako bi delavec našel
pravo pot.

Delavec, čas je že, da se zbu-
diš, in dvigneš glavo, svoj za-
spani um, svojo moč. Ne ča-
kaj na kakšno nevidno silo da
bi te dvignila iz dolgega span-
ja. Gledaš, a ne vidiš in morda
nočeš razumeti. Ozri se oko-
li sebe, kaj vse si že naredil.
Vse, kar danes občuduješ, je
moralo iti skozi tvoje roke. Ali
kaj imaš ti od tega? Saj razu-
meš, koga mislim in o kom go-
vorim? Ti delavec, ki garaš pod
zemljo in nad njo — kaj imaš
od tega? Še toliko ne, da bi na-
sitil sebe in svoje ljubljene.

Na svetu je vsega dosti, to-
da delavec je skoro nag, ker je
preveč obleke, bos, ker je pre-
več obuval, lačen, ker je preveč
živil. Strada in umira ob obil-
nosti, katero je sam produciral,
a se tega ne zaveda ali noče za-
vedati.

Delavec živi v pomanjkanju,
ker nima denarja. Kaj pa je
denar? Denar je last kapitali-
stov, da lahko gospodarji kakor
mu je ljubo. Kadar je vsega
preveč, poberejo denar; kadar
ni potrebnih, dvignejo cene ta-
ko visoko, da denar nič ne ve-
lja. V slogi je moč, ali kdaj
pride tista sloga, da si bodo
ljudje segli v roke in reki: "Vsi
za enega in eden za vse."

Nikdar ne pozabim besed ne-
kega pobožnega moža, ki je
rekel: "Danes so jim pa pove-
dali naš "father," kar jim gre.
Še bo tekla kri predno bomo iz-
trebili vse brezverske socialiste
in odpadnike." Rekel nisem nič,
ali mislim, da si dosti. Možak
še ni poznal mojega prepriča-
nja. Taki so tisti, ki verujejo
v Boga in v ljubezen do svoje-
ga bližnjega, ali na poziv naj-
večjega izkoriševalca bi šli in
iztisnili zadnjo kapljo krvi iz
svojega sotrpina in tako ugla-
dili pot še do večjega suženjstva
sebi in svojim sodelavcem.

Delavcem se gode velike kri-
vice v kapitalističnem svetu.
Ali ti kaj storiš proti temu?
Mirno gledaš na vse to, jezíš
se, toda ne priznaš, da si ti sam
kriv. Kakor hitro zveš o kak-
šni stavki, si takoj priprav-
ljen iti na stran kapitalista.

Imaš izkušnje iz bojev, ki so
bili neuspešni.

Take stvari se ne godijo sa-
mo tukaj, temveč po vsem ka-
pitalističnem svetu, tudi v re-
vni Jugoslaviji. Nedavno so šli
rudarji Trboveljske premo-
govne družbe v gladovno stav-
ko. Bili so v nevarnosti toda
čez dva dni in pol se je družba
podala in pristala na njihove
zahteve. To pa ni dolgo traja-
lo. Kakor hitro se je malo u-
mirilo, je ponovno napadla ubo-
gost in izstradane rudarje. Po-
tem so rudarji spet šli v jame
in tam čakali neke nevidne si-
le, da bi jih rešila ali omeščala
srce brezvestnih kapitalistov.
Moj nečak mi je pisal, da je bi-
lo žalostno, toda sedaj je še
bolj. Ubogi rudarji so že peti
dan v jami, pred jama pa stra-
žijo žandarji tako, da ne more
nihče priti do svojcev in jim
pomagati. Morda bo mnogo
mrtvih predno se bo to konča-
lo, ker ne izgleda, da bi se kdo
brigal zanje. Vaš brat je tudi
med njimi in ne vemo, kaj se
godi ali se bo zgodilo z njim,
ker je bil že tako vedno rahle-
ga zdravja. Kakor kaže, ne bo
nihče posegel vmes, da bi druž-
ba odnehala. Veliki gospodje
se samo v avtomobilih vozijo
okrog in se posmehujejo uboge-
mu in na smrt obsojenemu ru-
darju.

Kje je tisti minister, ki je
vpraševal, zakaj niso njemu ta-
koj sporočili, kaj se godi, in če
se še kdaj kaj sličnega pripeti,
da morajo takoj njemu sporo-
čiti. Kje je usmiljeni kralj Ale-
ksander in njegova vlada, kje
zagrizeni hinavci, ki so opore-
kali Adamiču, ker je nekaj na-
pisal proti tiranski vladi in
diktatorju? Kje so pridigarji,
škofje in papeži? Ubogega de-
lavca strašijo s pekлом in tako
drže v pokorščini.

Delavec, ne boj se pekla, ker
se v njem že sedaj nahajaš. Do-
kler te bodo pridigarji držali v
temi, boš vedno izkoriščen, oni
pa bodo imeli nebesa na tem
svetu.

Mislim, da čas ni daleč, ko se
vzbudi kralj Matjaž in iztrebi
tiste, ki drže delavce že toliko
časa v sužnosti. Na to, da bi
se izkoriščevalci poboljšali, je
nespametno čakati. Oni nima-
jo srca in in ne poznajo usmi-
ljenja. Pred delavci je samo
ena pot, ki vodi iz prepada.
Zbuditi se morajo in spregle-
dati, da spoznajo, kdo je sovra-
žnik in kdo prijatelj. Stavke, pa
naj bodo gladovne ali drugač-
ne, ne bodo pomagale. Poma-
galo bo, ako se delavci vzbude
iz dolgega spanja in skupno
zahtevajo svoje pravice.

Opazovalec.

S konvencije SDZ

Girard, O. — Na deveti seji
konvencije SDZ je odbor za re-
solucije poročal, da ima nekaj
resolucij pripravljenih, da jih
želi prečitati in predložiti v
sprejetje. Ena resolucija se je
tikala jugoslovanskega konzula
Kolumboviča, druge so pa
bile za izpustitev Mooneyja iz
ječe in proti fašizmu v okupi-
ranih slovenskih krajih, ki za-
tira naše ljudi. Sprejet je
sklep, da se slednja prevede v
slovenščino in zanese v zapi-
snik. Sprejeta je bila ta in še
nekaj drugih resolucij.

Pred zaključkom dopoldan-
ske seje se je oglašil J. Gornik,
gl. tajnik. Dejal je, da kot vse
kaže, ne bo konvencija končana
v tem tednu. Vprašal je zbo-
rovalce, naj povedo, kaj je tre-
ba ukreniti. Nato je konven-
cija sklenila, da se zboruje v
soboto do 4. popoldne. Kdor ho-
če, se lahko potem odpelje do-
mov in v ponedeljek vrne, toda
dnevnic za nedeljo se ne plača,
samo vozne stroške tistim, ki se
podajo domov z busom. Temu
je sledilo čitanje brzojavk in
pozdravov, katerih je bilo veli-
ko.

Na popoldanski seji je bilo
sprejeto, da je član, ki doseže
starost 70 let, upravičen do me-
sečne pokojnine v vsoti \$20, ki
se mu plačuje do smrti. Dalje
je bilo sprejeto, da organizaci-
ja plača odškodnino za izgubo
enega očesa \$150, za izgubo o-
beh \$300, za izgubo ene roke
nad zapestjem ali ene noge nad
členkom \$200, za izgubo celega
palca, treh ali vseh prstov na
roki nad drugim členkom \$150,
za izgubo vseh prstov na obeh
rokah ali na vsaki roki treh

General Johnson, v r.
upravitelj NRA, se gro-
čeprav mu je bila letna
zvišana od \$6000 na \$15

prstov nad drugim člen-
obeh palcev \$300. Za
ene roke nad zapestjem
noge nad členkom ali o-
nad zapestjem ali obeh
členkom \$500. Za izgu-
rok nad zapestjem in o-
nad členkom \$800.

Sprejet je sklep, da s-
ška podpora ne plača
dva dni bolezn. Za bo-
izvirajo iz pijančevanja
tepa se ne plača bolniš-
pora in tudi ne za spo-
lezni.

Med drugimi brzojav-
zdavi je bil tudi poziv
proge predsednika Roos-
Dne 13. septembra z-
je vršil koncert, na kat-
nastopili trije člani
Turk. Oče in njegovi h-
sephine in Mary so pe-
slavčki in občinstvo jih
gradilo z velikim po-
Najbolj nam je imponi-
sem "Na levo tri, na de-
Joseph Turk je stara pe-
renina, s katerim su-
letni prepevali v Cle-
Njegovo domače ime
kar. Njegova soproga
otrok, med njimi Mary
phine, so prišli v Am-
1928. Moje čestitke te
družini!

Za 14. septembra z-
bila delegacija povabl-
večerjo in zabavo v Wa-
Povabilo je poslalo dru-
32 SDZ.

Na enajsti seji 15. se-
se je otvorila razprava
vilih. Sklenjeo, da spor-
grada \$15 ostane. Spr-
je bila le v tem, da se
plača vsota takoj, ko s-
urejene. Ta vsota se
držala za plačitev asest-
troku, ako je postal član.

Sprejet je sklep, da si je
no sprejme člana, ki se
v zapor radi kakega kl-
se pozneje ugotovi nje-
dolžnost, kot starega čl-
ima plačan vse asesme-
se je takega člana sp-
novega.

Člana, ki rabi ime S-
govske ali politične
brez dovoljenja gl. od-
suspendira ali izključi.

Sledi razprava o mla-
oddelku in sprejet je
se otroke nečlanov ne
v organizacijo. Otroke
jema do 16. leta in ase-
15 centov mesečno.

Sledeča tabela kaže v
smrtnine, ki se izplača
ali postavnim dedikom
ju smrti zavarovaneg-
mladinskega oddelka:

Table with 2 columns: Age (več kot osemnajst let, 16 let, 15 let, 14 let, 13 let, 12 let, 11 let, 10 let, 9 let, 8 let, 7 let, 6 let, 5 let, 4 let, 3 let, 2 let, 1 let) and Amount (100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000, 1100, 1200, 1300, 1400, 1500, 1600, 1700, 1800, 1900, 2000)

Tekstilna stavka: Eksekutivni odbor unije svilopredilcev v
Patersonu, N. J.

Vesti s Primorskega

Prilika za poitalijančevanje
 Krasa
 Italijanska vlada bo otvorila meseca v Pestojni gimnaziji listi statistiko, ki naj kaže da je Postojna italijančevanja namreč, da postojnska občina 7000 Slovencev, od katerih je 4000 v drugih občinah Italije, torej samo 3000 prebivalcev v postojnski občini. V to število spadajo k vasi, ki spadajo k občini in ki imajo kar 4000 italijanskih, tako, da v Postojni sami bilo samo 3000 Slovencev.

Statistika je seveda potvrdila
 ker so prišli k postojnski prebivalstvu vsi garnizionski vojniki — ni čuda, da imajo izkušali 4000 Italijanov, kamor so pa prišli vsi vojniki v kakih drugih občinah, naj bo tudi v slovenski Julijski Krajini sami. Kakšni so vsi. V resnici pa to ni statistika, ki ne kaže na to, da je od danes v Postojni 4028 Italijanov 500, Slovencev pa 3528.

Postojna dobi laško gimnazijo
 ki bo podobno kakor tolaški, pazinska in opatijska gimnazija, ki bo svezila italijanskih Alp, kar pomeni slovenski "Piccolo". Bomo tudi prestali in v Postojni ostali, ko od laške gimnazije ne bo več ne duha ne

Prilika in pravo poganstvo
 Reki praznujejo desetletje Amunzijskega puča, ki je nastal spravljen pod Savojsko kraljico. Ob tej priliki je posetil državni podtajnik za telesno zdravje Ricci, ki je 15. okt. izjavil mladim dečkom, ki se trgajo za hlače ob šolsko klop, puške, puške, radi cesar, mladinsko organizacijo "mušketirje". Za človeka krivca omike je moral biti to prazen prizor. Puške so večje od fantka samega, in se v nežni dobi uči, kako se soloveka, in se navzvenega sovraštva do drugih, predvsem seveda do Judov, "Piccolo", ki to slavijo z najvznesenejšimi pesmi, da so te puške, katerim danes Italija daje svoje otroke!" — Pisec teletenskega stavka se pač ni bil, kako se je s temi besedami zahteval narogal Mussolini, ki res nima danes kruha za svoje sinove, na Reki, kjer ni več nobene postojnega zaslužka.

Prilika rihemberških fantov
 26. avgusta. — Izmed obtožencev iz rihemberškega bil Viktor Birsá, ki je bil obsojen kot vodja proletarijskih elementov na pet let pred kratkim iz rimskih zaporov prepeljan v ječo za poganstvo v Castelfrancu (Abruzzo). Za ostalih šest obtožencev pa enkrat še ni znano, ali so bili odpeljani.

Prilika v Benečiji
 Giovanni Ilarione (Verona) je podesta predpisal poseben pristojbino tudi za siromašno ljudstvo, ki v vasi burno demonstriralo, da je karabinjerji in miličniki aretirali in demonstrant in ga celo sprav se ni ta prav nič u-

Prilika nad našim narodom
 2. avg. 1934. — Kot je bilo naših vseh vlada tuje, nas pomanjkanje in beda. Tudi meri smo se posluževali, ki so jo dovolili krajevni reševalci prostega poganstva in druge predmete, ki so jih dovolili izvažati v gotovih demonstracijah, smo se posluževali v reški okolici, v kateri je bilo mogoče. Zadnje dni so postali javni organi, ki so se sikanirajo vsakomur, da nese ali pe-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

Prilika za izvažanje dovoznih predmetov
 Tako so pred kratkim v vasčanku I. Mežanijski domači Muzejsko ustavi-

roča ljubljansko časopisje je Ljubljana kupila od Opatije 20 dobro ohranjenih tramvajskih voz za 43.000 lir. Da postavimo v pravo luč te številke naj pove-mo še to, da stane en nov voz pol milijona dinarjev.

PISMO IZ DOLINE

Skoda od reke Rosandre. — Malomarnost merodajnih činite-ljev

Dolina, avgusta 1934. — Ob zadnjem deževju je spet močno narasla reka Rosandra in nam naredila občutno škodo, ker je odplavila rodovitno zemljo. Poleti ima sicer malo vode in naraste le ob hudih nalivih, pozimi pa nam leto za leto povzroča veliko škodo in nam odnaša zemljo z najbolj rodovitnega polja v naši občini. Zaradi malomarnosti merodajnih činiteljev ni še do danes prišlo do tega, da bi se struga regulirala. Svoječas je bil določen odbor, ki je imel nalogo, da poskrbi za ureditev oz. regulacijo Rosandre. Ta odbor je poskrbel vse potrebne načrte za regulacijo, a oblasti se do danes še niso resno zavzele za stvar. Prizadeti posestniki so bili pripravljani celo vsak nekaj žrtvovati, odbor pa je zaman prosil. Ne zanima se za to niti občinska uprava, ki nima ne časa ne denarja, ko gre za interese občinstva. Za vojaške vodovode, ceste, baliliske domove, za vse je dovolj denarja, le kadar je treba našemu kmetu kakšne pomoči, takrat zmanjka vsega.

Beda v Maškovičah

Maškovičje, avgusta 1934. — Pri nas vlada čimdalje večja beda. Vsi posestniki, razen petih, so do grla zadolženi in ni nobenega upanja več na kakšno rešitev. Letina nam ne obeta mnogo in tako bo tudi letos prišla zima, a naše srambe bodo prazne.

Za zemljo, na kateri stoje strazarnice, plačujejo davek

Rateče-planica, avgusta 1934. — Obmejne karabinjerske strazarnice, ki stojijo na privatnem zemljišču, last naših vasčanov, so Italijani že pred leti sezidali brez vsakršnega dovoljenja lastnikov. Za to odvzeto zemljišče niso lastniki prejeli do danes še nikakega plačila, niti odškodnine ali najemnine. Davke za odvzeto zemljišče pa morajo kljub temu v redu plačevati.

Nobena pritožba ni pomagala

Dutovlje, avgusta 1934. — Viktorija Gorjup, doma iz Kranje vasi, je bila med drugimi obsojena na 3 mesece ječe in na plačilo 2.700 lir globe. Vložen rekurz ni nič zalegal, niti vse prošnje za oprostitev žene, ki je kot hišna gospodinja neobhodno potrebna v družini.

Pred kratkim je dobila poziv, da odsedi določeno kazen. Ker nima ničesar, bo bržkone morala odsediti tudi določeno čas, namesto plačila globe. Naši ljudje si tako, ko se trudijo, da bi nekaj zaslužili, nakopljejo sitnosti in velike stroške. Gorjupova je bila z več drugimi obdolžena, da je brez predpisanega dovoljenja razpečevala doma skuhano žganje.

Nova vojašnica

Vipava, avgusta 1934. — Ob glavni cesti, ki pelje iz Vipave v St. Vid poleg vile Ana, kjer je nova vojašnica, namenjena baje artiljeriji, nadaljujejo z zidanjem. Zraven glavnega poslopja delajo nove večje in manjše objekte.

Tekstilna stavka: Milica pregleduje avto v bližini tekstilne tovarne v Južni Karolini.

GLASOVI IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

septembra na dnevni red resolucija glede samostojnega glasila. Predložil jo je Jos. Durn, delegat in član odbora za pravila, ki je v daljšem govoru podal vsestranska pojasnila. Nato se je čitalo zadevno poročilo Fr. Černeta, gl. predsednika, v katerem se je tolmačilo, kako in kje bi se vzelo denar za vzdrževanje lastnega glasila, da ne bi bilo treba članstvu SDZ plačevati gotovih doklad. To vprašanje je izvalo ostro debato. Zastopniki društev, ki so dobila navodila proti lastnemu glasilu, so poudarjali, da so proti temu vsled tega, ker so s tem zvezani stroški in posledica bi bila gotovo posebna doklada. Resolucija namreč govori, da bi moral vsak član v odraslem oddelku plačevati dolar na leto za glasilo, kar bi povzročilo težkoče v družinah, kjer je več članov SDZ, drugače pa je za lastno glasilo 90 odstotkov članstva. Kušan, glavni odbornik in član odbora za pravila, poudarja, da je kot član tega odbora videl, da je več ko polovica članstva SDZ proti sedanjemu glasilu A. D. in proti sedanjemu sistemu takega glasila. Članstvo hoče samostojno ali pa obvezno glasilo in da bo več sporazuma, moramo dati članstvu, kar večina zahteva. Kušanovo poročilo je, da postaneta oba lokalna lista, A. D. in E., glasilni, toda delegatje so proti temu iz različnih vzrokov. Govorijo akoro vsi zborovalci in v govornih omenjajo naročila od svojih društev.

Na dnevni red pride povabilo iz Sharon-Farella, Pa., da se delegacija udeleži v ponedeljek zvečer njih priredbe in večerje. Sprejet je sklep, da se skupno odzovemo povabilu, nakar se nadaljuje debata o glasilu. Pri glasovanju se je zbornica z večino izrekla za mesečno glasilo, kar pride v poštev v prvem tednu januarja prihodnjega leta. Glavnemu odboru se da naloga, da najde sredstva in način, to je, iz katerega sklada se črpa sredstva za krite stroškov izdajanja samostojnega glasila. Sledi razprava glede dnevnice delegatom in gl. odbornikom. Sprejet je sklep, da so dnevnice \$8, kar bo najbrž povzročilo kritiko pri članstvu, čeprav bo malokdo kaj prihranil od dnevnice, ker je dosti prilik za troštev denarja.

Na konvenciji je zelo živo, kajti delegatje opazujejo vsako kretnjo in hočejo vse videti in

vedeti. V to silijo interesi posameznika in društva, ki ga zastopa. To je treba pripisovati neredom in problemom v organizaciji v zadnjih letih in radi teh bo najbrž prišlo tudi do sprememb v gl. odboru.

Gotovo je, da v ponedeljek, 17. septembra, ko bo konvencija pričela z nadaljevanjem dela ob 9. zjutraj, ne bo navzočih vseh zborovalcev. Nekateri so namreč vzeli v tovarnah samo en-tedenski dopust, drugi ima trgovine, so advokatje, zdravniki in zobozdravniki in ne bodo mogli držati svojih uradov zaprtih. Pričakovalo se je, da bo konvencija končana v enem tednu, a izgleda, da bo šele v sredo, ako vmes ne pride kaj posebnega. Pred konvencijo je še mnogo trdega dela — neresene pritožbe, razprave o poročilih gl. odbornikov in volitve, ki bodo vzele precej časa.

Prošli petek, 14. septembra, se je delegacija udeležila zabave v Warrenu, O., katero je priredilo društvo št. 32 SDZ. Vse je bilo izborna aranžirano, postrežba izvrstna in tudi koncert je bil imeniten, posebno petje sester Turk. Kadar je nastopil z njima oče, je bilo občinstvo kar presenečeno. Želim, da bi ti pevci nastopili na slovenskem radioprogramu v Clevelandu, kajti prepričan sem, da bi imeli naši poslušalci veliko užitka.

Na prireditvi v Warrenu so govorili Fr. Cerne, dr. Kern, J. Gornik, Leo Kušan, Sunc, nekateri drugi člani in par mestnih odbornikov. Tudi ta večer nam bo ostal v prijetnem spominu.

A. Jankovich, poročevalec.

NA FILMSKEM PLATNU PO 75 SEKUNDAH

Senzacija na berlinski radio razstavi

Obiskovalci radio razstave v Berlinu so doživeli te dni posebno presenečenje. Državna radio družba je predvajala prvič posebno motorno vozilo, ki je opremljeno z vsemi aparaturami za televizijsko filmsko snemanje, oddajanje in predvajanje. S tem vozom bodo v bodoče važne dogodke snemali slikovno in zvočno ter jih na licu mesta tudi oddajali.

Gledalci so se lahko sami prepričali, kako hitro funkcionira vsa naprava. Na strehi voza so jih operatorji snemali in že po 75 sekundah so te posnetke lahko gledali na filmskem platnu v majhnem paviljonu poleg voza. Prenos od voza v paviljon se je izvršil preko električnih žic, toda voz dobi v kratkem še posebno brezžično oddajno in sprejemno aparaturo za predvajanje televizijskih filmov. Predvaja pa se lahko takšen zvočni film v sprejemnem aparatu ali na filmskem platnu.

Tehnični postopek je v kratkem naslednji: Kamera na strehi snema kakor običajna zvočna filmska kamera, filmski trak steče nato po posebnem kanalu v notranjost voza, kjer rabi po 20 sekund, da se razvije, fiksira in spere, 15 sekund največ pa potrebuje potem, da se osuši in steče preko oddajnega aparata, pri čemer ga sprejemni aparat preko žičnega voda ali pa brezžično že zvočno predvaja. Oddajni aparat je sposoben, da pri 25-kratni menjavi slike na sekundo in preko 180 vrst sproži okrog milijon impulzov v sekundi, tako da nastane v sprejemnem aparatu ostrina in jasna slika, ki se

Zahtevali so kruha in dobili so po glavi

Policija napadla brezposelne v Arizoni in aretirala 29 oseb; governer jih hoče naučiti — manire

Phoenix, Ariz. — Tri tisoč reliefnih delavcev, ki so zastavkali v tem kraju za nekoliko večjo dolo in kot protest proti arogantnemu postopanju reakcionarne-governerja Moeura, so namesto več kruha dobili po glavi, želodce so jim pa napumpali s plinom za bruhanje in s solzavkami.

V tukajšnjem okraju je na reliefu okrog 10.000 družin, ki prejema po \$16 podpore na mesec, in tisti, ki so delazmožni, pa \$21. Mnogo družin živi v barakah, od katerih morajo plačevati \$8, vključivši elektriko. S preostankom \$13 se morajo preživeti ves mesec kako? pač znajo.

Ker oblasti pri reliefnem delu prakticirajo diskriminacijo — brezposelnim uradniškim delavcem plačujejo le 30 centov na uro — so brezposelni poslali do governerja deputacijo s pritožbami. Governier Moeur deputacije ni hotel videti, nakar so brezposelni reliefnikarji sklenili, da zastavkajo.

Metodistični pridigar E. W. Strickler, na katerega so se brezposelni obrnili, da pridobi "javno mnenje" na njih stran, jim je odsvetoval zastavkati, češ, da ni upanja, da bi kaj dosegli. Pomagati jim je hotel na drug način: posredovati pri reliefnih oblastih za večjo podporo, ker se z \$8 do \$13 na mesec res ni mogoče preživljati brezposelnim družinam.

Brezposelni so se vseno izrekli za stavko in sklicali velik shod, na katerem je govoril Roy Burt, socialistični agitator, ki je pozival brezposelne na solidarnost. Ko se je imel shod zaključiti, so pridrveli deputiji in policija in pričeli udrihati po stavarjih ter jih razgnali z bombami. Aretirali so tudi 29 delavcev, od katerih je 26 pridržanih pod varščino od \$300 do \$1000 v zaporih.

Vse priče izpovedujejo, da je nemire provocirala policija, oziroma deputiji, "največji bulji", kar sem jih še videl", pravi pridigar Strickler. In ker se okrajni prosekutor ni hotel vreti po aretirancih, ampak je governerju rekel, "naj gre direktno v peklo", je slednji ukazal generalnemu državnemu pravdniku, naj prosekutira aretirane brezposelne.

Čikaške šole spet odprte

Chicago. — Ljudske elementarne in srednje šole v Chicagu so bile odprte v ponedeljek, 17. septembra, in skoro pol milijona šolarjev in šolaric se je vrnilo h pouku, 20.000 več ko v prejšnjem letu. Okrog 17.000 učiteljev in učiteljic, ki so pred kratkim prvič od leta 1931 prejele vso plačo, bo odslej redno prejemale plačo kot je obljubil šolski odbor. Odbor je ponovno uposlil 138 šolskih vodij in 900 novih učiteljskih moči za dnevne in večerne tečaje.

da s projekcijo povečati na filmsko platno.

Vozilo tehta 3,5 tone, vso napravo poganja poseben motor, a v vozu je poleg aparatov cela vrsta pomožnih naprav, med drugimi tudi svetlobna in izpiralna naprava.

Agitirajte za Prosveto!

Čikaška razstava: Bud Fisher, ki dnevno zabava ljudi s plezanjem po drogovi, lestvah in z vožnjo v toboganu po umetnih, s snegom pokritih hribih v paviljonu "Črni gozd."

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Zdaj, je dejal, je spet vse lepo mirno. In tako sta na vandamski cesti stopili gospodični v kočiji, vsi so se veselili čudovitega dne, ne da bi slutili od daleč, s polja, zateglo, naraščajoče hrumenje ljudstva, ki koraka in čigar topot bi slišali, če bi prislonili uho na zemljo.

— Torej, zdaj je dogovorjeno, je ponavljala gospa Hennebeaujeva. Nocoj pridete po hčerki in boste pri nas večerjali... Gospa Gregoirejeva mi je tudi obljubila, da pride po Cecilijo.

— Zanesite se name, je odgovoril Deneulin. Kočija se je odpeljala proti Vandame-u, Jeanne in Lucija sta se nagnili ven in se smejali očetu, ki je stal kraj ceste, a Negrel je galantno jahal za držečo kočijo.

Prevozili so gozd in krenili na cesto iz Vandame-a proti Marchiennesu. Ko so bližali Tartaretu, je Jeanne vprašala gospo Hennebeaujevo, ali pozna "Zeleno reber". Ta pa je kljub temu, da je že pet let živela v tej pokrajini, priznala, da še ni bila nikoli tu v bližini. Okrenili so se torej v tisto smer. Tarkrat je bil na parobku gozda nerodoviten svet, vulkanska pustinja, pod katero je že sto in sto let gorel neki premogovnik. Okrog tega se je spletala pravljica in rudarji so pripovedovali tole istorijo: Iz nebes je padel ogenj na to Sodomu prav do drobovja zemlje, kjer so vlačnice uganjale grehote, tako da niso niti utegnile priti na dan in še dandanes gorijo v tem peklu. Temnordeče in poapnele skale so bile pokrite s prhnečim galunom, kakor da so gobave. Iz razpok je sililo in se rumenilo žveplo. Pogumni ljudje, ki so se ponoči drznili pogledati v te razpokline, so se zaklinjali, da so videli v njih plamene in grešne duše, ki so se cvrle v podzemski žerjavici. Blodne luči so tekale po golih tleh ter vroča para se je neprestano kadila in okuževala ta peklenški, coprniki predel. Toda sredi zaklete tartariske puščave se je dvigala kakor večno čudo pomladi "Zelena reber" z vedno zelenimi tratami, bukvami, ki se jim je listje brez prestanka obnovljalo, polje, kjer je zorelo žito za tri žetve. To je bil prirodni toplinjak, ki ga je segreval požar v globokih ležiščih. Sneg ni tu nikdar obležal. Orjaški šop zelenja se je razcvetal kraj golega gozdnega drevja ta decemberski dan, ne da bi bila slana ožgala njegove robove.

Kmalu je kočija drčala spet po ravnini. Negrel se je norčeval iz one legende in razlagal, kako najčešče nastane ogenj v rudniku tako, da zavre premogov prah; če človek ne more ognje obvladati, gori brez konca, in je omenil neki belgijski rudnik, ki so morali vanj napehtati neko rečico in ga preplaviti. A za trenotek je umolknil, ker je kočija venomer srečevala trope rudarjev. Molče so hodili mimo in se izpod čela ozirali na to razkošje, ki so se mu morali umikati. Zmerom jih je bilo več in koji so morali korakoma preko mostička čez Scarpo. Kaj se je neki godilo, da je bilo toliko ljudstva na cesti? Gospodične so se bale, Negrel pa je jel slutiti, da se mora nekaj goditi sredi te vrveče ravnine, a ko so prispeli v Marchiennes jim je vsem odleglo. Iz baterije kokovih peči in iz dimnikov plavčev, ki so bili v solncu, kakor da so ugasnili, se je valil dim, iz katerega so večno pršile saje v zrak.

II

V Jean-Bartu je Katarina že uro potiskala in rinila hunte do prepregališča; tako jo je oblival znoj, da se je za trenotek ustavila in si brisala obraz.

Na dnu odkopa je Chaval s tovariši odkopne zasedbe lomil premog, a ko ni več slišal bobnenja koles, se je začudil. Svetilke so slabo gorele in zaradi premogovnega prahu ni ničesar razločil.

Panamski prekop

Dvajsetletnica prekopa med obema veleoceanoma, ki je delo združenih moči vseh človeških plemen

V letu in mesecu, ko se je začela svetovna vojna, 15. avgusta 1914, se je otvoril Panamski prekop, eno največjih tehničnih, gradbenih del vseh časov, ki ga po silovitih delovnih zahtevah prekaša menda samo še kitajski zid. Pred kratkim so ob enem z dvajsetletnico vojne proslavili tudi njegovo dvajsetletnico. Prve ladje, ki so vozile skozenj, so rabile vojnim transportom.

Od severnega do južnega tečajnega pasu loči ameriška celina Atlantiki ocean od Pacifičnega in skoraj v svoji sredini je ta ločitev tako ozka, da ni čudno, če so Španci že kmalu po odkritju tega ozemlja imeli v načrtu, kako bi ga presekali in napravili kratko zvezo med obema velemorjema. Filip II. in Karel V. sta proučevala ta načrt, toda izvedba je bila za tedanje čase tako težka, da so si Španci pomagali rajši s kopnozvezo preko Panamske in Nikaragujske

ožine. Pozneje so spoznali Angleži pomen prvotnega španskega načrta, a njih trud, da bi se ysedli na ožino, je bil zaman. Potem so skušali prepričati vsaj Združenim državam isti namen. V pogodbi 1850 sta se nato obe državi sporazumeli o nevtralnosti eventualnega prekopa. Nekaj časa so mislili bolj na prekop nikaragujskega ozemlja, dokler se ni leta 1879 mednarodna konferenca v Parizu odločila za Panamo.

Ze naslednje leto so začeli Francozi graditi pod vodstvom slavnega zgraditelja Sueškega prekopa inž. Lessepsa. V načrtu je bil navaden prekop brez višinskih razlik in zapornic. Toda smrtonosno podnebje in nestalno ozemlje sta v zvezi s sleparskimi manipulacijami uprave ustvarila takšen položaj, da je po osmih letih dela prišlo do strahnelega poloma, ki ima svoj odmev še danes v tehničnem izrazu za takšne vrste polomov: "panama". Veliko francoskih javnih funkcionarjev, ministrov, senatorjev, poslancev je takrat prišlo pred sodnike.

Delo je potem počivalo do l. 1903, ko so ga vzele Združene države v svoje roke. Panama je

— Nu, kaj je, je zakričal.

Odgovorila mu je, da se kar taja in da se ji hoče srce odtrgati, on pa ji je jezno zabrusil:

— Neumnica, sleci srnjco, kakor smo jo ml!

Bilo je v globini sedem sto metrov, na severni strani, na prvi progji v sloju Desiree-ju, tri kilometre daleč od nakladališča. Kadar so domači rudarji govorili o tem predelu rudnika, so prebledevali in skoro šepetali, kakor bi govorili o peklu; a navadno so le odkimavali, kakor da rajši ne omenjajo te peklenke globine. Bolj ko so se horizonti širili proti severu in se bližali Tartaretu, bolj so se bližali tistemu notranjemu požaru, ki je zunaj pretvarjal pečine v apno. Ko so dosegli te odkope, je bila v njih povprečna toplota pet in štirideset stopinj. Tu so bili sredi tistega prekletega predela, sredi plamenov, ki so jih mimoidoči videli na plamen skozi razpoke, iz katerih sta puhtela žveplo in strahovita para.

Katarina, ki si je bila slekla jopič, se je obotavljala, nato pa je slekla če hlače; tako je zdaj goloroka in nagih stegen spet začela vlačiti hunte, a srnjco si je z vrvečo zadržala krog pasu kakor bluzo.

— Tako pojde le malo lažje, je rekla glasno.

Dušilo jo je in nekako čudno strah jo je bilo. Zet pet dni, odkar so delali na tem mestu, je mislila na pripovedke, ki jih je slišala še kot otrok, mislila na tiste vlačnice iz starih časov, ki zdaj gore pod Tartaretom, ker so kaznovane za grdobije, ki jim človek ne sme dati imena. Brez dvoma je zdaj že odrasla temu, da bi verjela take neumnosti, toda kljub temu, kaj bi napravila, če bi nenadoma stopilo iz stene dekle, rdeče kakor razbeljena peč, in bi se ji svetile oči kakor žerjavica. Ob tej misli se je še bolj potila.

Na prepregališču, ki je bilo kakih osemdeset metrov oddaljeno od odkopa, je prevzemala druga vlačnica hunte in jih rinila še kakih osemdeset metrov dalje do vzhodja strmice, kjer jih je odpredeljal sprejemnik ob enem z drugimi hunti, ki so prihajali z višjih prog.

— Zlomka, kako se je pa razkomatala! je dejala ta ženska, suha tridesetletna vdova, ko je videla, Katarino v srnjci. Jaz pa ne morem tako, ker mi vlačniki ne bi dali miru s svojimi svinjarjami.

— O, kaj to! ji je odgovorilo dekle, mar mi je za dedce! Preveč me daje.

Spet se je vračala in rinila prazen hunt. Najhuje je bilo ta, da v tem naglobljem rovu ni le zaradi sosesčine Tartarata, pač pa še zaradi nečesa drugega vladala tako neznozna vročina. Prišli so blizu nekdanjega, zelo globokega, opuščenege rova Gaston-Marieja, kjer se je bil deset let poprej vnel treskavi plin in zanetil sloj, ki je še zdaj gorel za tem ilovnatim zidom. Zagrabil so ga in ga neprestano popravljali, da so omejili nevarnost. Če bi ogenj ni imel zraka, bi bil že ugasnil, a gotovo so pa neznan zračni tokovi oživljali ter je goril že deset let in segreval to ilovnato steno, kakor se razbeljajo pečnice, da je bil človek, ki je šel tod mimo, skoro opečen. In prav ob tem zidu so prevažali hunte več ko sto metrov daleč v vročini šestdesetih stopinj.

Katarina se je po dveh vožnjah spet zasopla. Na srečo je bila proga široka in udobna, ker je bil ta sloj Desiree eden izmed najdebelejših v vsem revirju. Sloj je meril meter devetdeset, da so mogli delavci delati stoje, toda rajši bi delali s skrivljenimi vratovi, samo če bi imeli le malo več svežega zraka.

— Tak, ali spiš? se je besno oglašil Chaval, ko je slišal, da se je Katarina ustavila. Hudič, da sem dobil tako mrho! Ali boš naložila hunt in ga odpeljala?

(Dalje priložnost.)

bila tedaj še pokrajina kolumbijske republike, ki ni hotela dati koncesije. Yankeeji so jo kaznovali enostavno tako, da so podpihali v Panami revolucijo, ki je napravila deželico "samostojno". Panamski revolucionarji so ozemlje okrog prekopa z vsemi suverenitetskimi pravicami odstopili Združenim državam. Američani so se od francoskih izkušnje nekaj naučili in so začeli svoje delo drugače. Najhujaša ovira so bila nezdruvo, z mrzlico okuženo podnebje, ki je v francoski gradbeni periodi zahtevalo 30,000 življenj, in geološke posebnosti zemeljske ožine. Zemlja je tam nenavadno rahla in usipljiva. Američani so prvo oviro odpravili na ta način, da so vsa obsežna močvirna ozemlja polili s petrolejem, ki je uničil nevarne komarje, in osušil. Zdravstvene razmere po teh ukrepih so bili povoljne. Spočetka je bilo sicer težko dobiti delavce, a ko so Američani ponudili visoke plače, so začeli prihajati od vsepovsod belci, črnici, Indijci, Kitajci in pripadniki vseh mogočih drugih narodov, tako da je bil Panamski prekop v resnici delo združenih moči vsega človeštva. Delo je šlo spočetka po-

časni od rok, nakar so Američani postavili vse skupaj pod vojaško upravo, ki je takoj izkazala velike uspehe. Seveda pa je bilo premagati velikanske težave. Neredko so zemeljski plazovi komaj dovršena obrežja zrušili spet na dno prekopa. Milijone in milijone kubičnih metrov prsti in kamenja je bilo treba na ta način ponovno spraviti iz njega.

Panamski prekop ni navadna vodna cesta, kakor so si jo zamislili Francozi, temveč prekop, ki se dviga od obeh oceanov v stopnicah in je v posameznih odsekih zaprt z zapornicami. Iz Karibskega morja vodi prekop do Gatunske zatvornice, kjer se 10 do 20,000 tonske ladje avtomatično, brez hrupa in hitro dvignejo z orjaškimi napravami 26 m višje, v umetno Gatunsko jezero. To jezero je nekako tako obsežno kakor Ženevsko jezero. Ladje nadaljujejo nato skozi prekop do zapornih in dvigalnih naprav v Pedru, Miguelu in Mirafloresu do Tihega oceana. V sedmih ali devetih urah opravijo pot, za katero je v špansko-ameriški vojni bojna ladja "Oregon" okrog rta Horna potrebovala n. pr. 66 dni, da se je združila z atlantskim brodom pred Kubo.

Prekop je 78 km dolg, 14 m globok in na dnu 30 m širok. Do danes je veljal Ameriko približno pol milijarde dolarjev. Promet na njem pa stalno narašča in je že tako velik, da en sam prekop v doglednem času ne bo več zadostoval. Že sedaj mislijo na to, da bi mu zgradili par, in ni izključeno, da pojde novi prekop skozi Nikarago, kjer je glavna ovira samo vulkansko, nemirno ozemlje.

KAKO SE JE OŽENIL BERNARD SHAW

Bernard Shaw je na prav čuden način prišel do svoje žene, "milijonarke z zelenimi očmi", kakor so jo nazivali, ko je bila še dekle in ji je bilo ime miss Townshend.

Sloviti pisatelj je bil v tistih časih strasten kolezar. Nekega dne je padel s kolesa in si zlomil nogo. Bilo je baš pred hišo miss Townshendove, ki se je takoj zavzela za pomoresčenca. Negovalna ga je s takšno skrbjo, da je bilo kar sitno in nekega dne je spoznal, da mu je treba ostati samo še en dan v tej oskrbi in bo svojo lepo strežnico zaprosil za roko.

To spoznanje je vplivalo nanj tako močno, da je sklenil pobegniti. Toda bog, ki ljudi druži, ga ni pustil kar tako iz rok. Mladi pisatelj se je bil komaj naučil hoditi ob bergljah, ko se je hotel po francosko posloviti iz nevarne hiše. A že na prvi stopnici je padel, kakor je bil dolg in širok in si zlomil ne samo ponovno komaj popravljeno nogo, temveč še drugo zraven. Ko se je zavedel, je bil že spet v oskrbi svoje lepe zaščitnice. Imel je še toliko moči, da je glavo dvignil in zamrmral: "Ali se hočete poročiti z mano?" In ko je odgovorila "Da!" se je zopet onesvestil.

ANGLEŠKI UDAREC ITALIJI

Hud sunek italijanskim aspiracijam na Malto

Governer Malte je izdal te dni proglas, s katerim postavlja malteščino 1. oktobra kot uradni jezik na sodiščih namestu italijanščine. Upravni jezik ostane angleščina, v kateri se bodo postavljali tudi zakoni, a oblasti bodo skrbele za takojšnje uradne prevode teh zakonov v malteščino. S tem odlokom je malteščina po 50 letnem boju dosegla uradno priznano mesto na otoku. Governer pojasnjuje ta sklep s tem, da so vladale doslej v sodni praksi velike zmešnjave, ker večina strank ni mogla slediti italijanskim razpravam. Komaj 15 odstotkov Maltežev razume italijanščino, angleščina je ljudem na vsak način bolj domača nego ta jezik.

V krogih opozicije, ki je Italiji naklonjena, vlada veliko razburjenje. Pričakovati je namreč, da bodo oblasti nadomestile italijanščino z malteščino tudi v drugih upravnih strokah. Tudi fašistične kroge v Italiji je sklep malteške vrhovne oblasti zelo razburil, a pravega duška si to razburjenje ne upa dati.

Čikaška razstava: Zmagovalci v radio kontestu, ki je 8. septembra in katerega se je udeležilo okrog 8000 ose

Povzročitelj vnetja slepiča

Mikrobi iz zobnega mesa.—Naj-novejše bakteriološko odkritje

Lovci za mikrobi so v zadnjem času zabeležili zopet velik uspeh. Izsledili so povzročitelja vnetja slepiča, ene izmed bolezní, ki se jih ljudje najbolj boje.

Ze prej so v slepiču našli cela gnezda bacilov, a da bi bili ti povzročitelji bolezní, ni nihče prav verjel, saj živijo isti mikroorganizmi v ogromnih množinah tudi v popolnoma zdravem črevesju, pa vendar ne povzročajo nobene škode. Zadovoljili so se s hipotezo, da utegnejo ti neškodljivi bacili pod nekimi neznatnimi pogoji postati vendarle zelo nevarni, a dokaza za to hipotezo ni bilo.

Sedaj pa je napravil bakteriolog prof. Gins zanimivo odkritje. Dognal je namreč, da so lovci za povzročiteljem nevarnega vnetja napravili to majhno napako, da so pustili med odvzetjem bacilov iz odrezanega slepiča in nastavitvijo kulture v laboratoriju preteči preveč časa, pol ure in še več. V tem času je poginila večina klic in teh seveda ni bilo mogoče več vzrediti. Prof. Gins je storil drugače, Skrajšal je ta čas na minimum in je tako ugotovil polno vsakovrstnih bacilov, ki ne ljubijo ne zraka, ne svetlobe in ki jih prej v vnetem slepiču nihče ni opazil.

Ti bacili po vsej priliki ne gnezdiijo v zdravem črevesju in so tedaj v vročini zvezi z vnetjem. Kar pa je najbolj čudno, je to, da jih je Gins pri obolelih osebah našel ne samo v slepiču, temveč tudi v — ustih. To je ugotovil v vsakem izmed preiskanih primerov. Očitno je, da so se škodljivci naselili najprvo tu in so potem po krvnih poteh dospeli v slepič ter povzročili vnetje.

Ginsovo odkritje je presenetljivo, a vendar ni nepričakovano. Baš v zadnjih letih se je nauk o boleznih, ki imajo svoj izvor v ustih, zelo poglobil. Ta nauk pravi, da se v ustih, zlasti ob koncih zobnih korenin tvorijo

majhna, samo roentgenozna ognjišča gnilobitajna nevarnost za vsem. Zobom in ustom ne škodujejo posebno, se odčit širijo bakterije po vsem telesu in povzročajo različne trdovratne kakor revmatizem v sklepih, osteoartritis, bolezní se povračajo na boljše zdravniški obravnavo znova — baš zato, ki svoj izvor popolnoma do go tam, kjer se kažejo, je ta izvor tako težko do Sele če se izdere zobna na, ki vsebuje te bacile, bolezen kakor presekanje. Navzlic pretiravanju, počeli s tem spoznanje v Ameriki, je zdravilni darilo bilo v veliko pomveliko pomoč bo zdravil tega slepiča tudi Ginsotje o istovetnosti med bacili ob zobeh in v slepicina je dobila tako orožje v roke, da se ta bolezen ozdravi in odpr

Neprebaynost odpr

— Sedaj lahko
Mr. J. K. Montreal, Canada, je sodelavatel uspeh v vnetju slepiča. Ima ved "papa" in ni le sledu. Sedaj lahko je vse o slabih posledicah. To ni kaka pu temveč je on to protovnetje. Veliko drugih pove isto, a en NUGA-TONE je še mnoga leta, bavnemu sistemu. Ki zdravilni vsebuje zdravila, ki ojačajo bavnih organov. Ako imate kak ču imate sitnosti vseh prebavnih sistemu. Spoznali ste par dneh. Mi smo gotovi, da bi poročili tudi drugim. Eno mejenje za en dolar. Na prodaj s nab, vrnemo vaš denar ako niste s uspehom. Odklonite poročilo. Proti zapornici vsemu—UGA-odvajalec. Že in že.

SLOVENSKA NARODNA PORNJA JEDNO

izdaja svoje publikacije posebno list Prosveta za ter potrebno agitacijske društve in članstva in v gando svojih idej. Ni ne za propagando družornih organizacij. V gancizacija ima običajno glasilo. Torej agitatorij in naznanila drugih organizacij in njih druž se ne pošiljajo listu P

Ali ste naročeni na "Prosveto"? Podpirajte

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4901
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na želje tudi vsa ustrezna pojasnila